

„HET IVOREN KRUIS” EN DE PROPAGANDA VOOR SCHOOLTANDVERZORGING.

Om een beeld te geven, hoe ook hier te lande de idee langzamerhand is gerijpt, dat slechts de algemeene invoering van een schooltandverzorging uitkomst zou kunnen brengen voor een systematische bestrijding der tandcaries, moeten we aanvankelijk naar het buitenland zien.

In 1910, het jaar van de oprichting der Vereeniging, kende Duitschland, dat in tal van maatregelen op hygiënisch gebied de andere landen ver vooruit was, al een zekeren vorm van Schooltandverzorging in Straatsburg. *Prof. Dr. E. Jessen* had, na jaren van strijd tegen verkeerde inzichten en na smadelijke miskenning van zijn persoon en zijn drijfveeren, in 1902 gedaan gekregen, dat er te Straatsburg de eerste Gemeentelijke Schooltandverzorging werd ingevoerd. Ook hier te lande vond hij voor zijn ideeën in het algemeen weinig geloof. Wel had de Rotterdamsche Tandartsen Vereeniging in 1908 een verzoek tot den Raad gericht om een onderzoek naar de gebitten der schoolkinderen te mogen instellen, maar op dit request was afwijzend beschikt.

Wanneer ik zooeven al vermeldde, dat ook hier te lande het geloof in *Jessen's* werk aanvankelijk niet groot was, dan was dit niet het geval voor de jonge Nederlandsche Vereeniging tot Bestrijding van het Tandbederf.

Reeds op de oprichtingsvergadering werd besloten, om van deze gebeurtenis *Prof. Jessen* telegrafisch in kennis te stellen. Daarbij bleef het niet: de daden van de jonge Vereeniging volgden elkaar in snelle regelmaat op. Overal waar propaganda gemaakt kon worden of steun verleend kon worden bij een actie, daar was de Vereeniging present.

Als eerste stap wordt in 1911 een aanvraag gericht tot het Gemeentebestuur van Rotterdam, om een inspectie op de school te mogen houden, tevens worden uit particuliere middelen 3100

tandborstels en 2500 doozen poeder uitgereikt aan kinderen van de lagere scholen.

Zou het anders kunnen, dan dat er een verlangen bestond, om nu ook *Prof. Jessen* in een voordracht zijn denkbeelden over schooltandverzorging te hooren uiteenzetten?

In 1912 heeft dit plaats in de Nutszaal te Rotterdam. Maar zooals te vreezen viel, men begrijpt nog niet ten volle de mogelijkheid; zit nog te vast in de therapie, maar men zal het probeeren.

Intusschen de trom geroerd! Gelukkig komen uit de rijen der Vereeniging sprekers naar voren. *Dr. C. v. d. Hoeven* hield te Amsterdam een voordracht in de gecombineerde vergadering van het Nederlandsch Hygiënisch Genootschap en de Amsterdamsche Tandheelkundige Vereeniging over „de School en het Tandbederf.” Alle leden van de Amsterdamsche Schoolcommissie en van den Gemeenteraad ontvingen een gedrukt exemplaar. Met betrekking tot deze actie voor de invoering van een schooltandverzorging, vermelden de notulen van de Jaarvergadering in 1913 de woorden: „Tot nu toe evenwel zonder succes. Nog steeds wacht Nederland op de eerste Schooltandklinik!” Dit wachten zou nog lang moeten voortduren!

In 1916 verleent de Vereeniging subsidie aan de brochure uitgegeven door de Haagsche Tandheelkundige Vereeniging: „De Strijd tegen het Tandbederf en de Schooltandverzorging” van de hand van *A. L. J. C. v. Hasselt*. Aan deze brochure was verbonden een overzicht van de statistische bijdragen, naar aanleiding van een onderzoek, dat door *F. J. Ninck Blok*, *A. J. v. d. Gragt* en *G. L. Bisseling* was ingesteld. Door dit enorme onderzoek en de buitengewoon heldere statistische bewerking, die in talrijke voordrachten nog steeds wordt aangehaald, is voor Nederland een waardevolle basis verkregen, waarop de verdere propaganda kon worden voortgezet. Door de Vereeniging werden 1800 stuks verspreid. Als gevolg van deze brochure verzoekt in 1917 de Haagsche Tandheelkundige Vereeniging den Gemeenteraad om een Schooltandverzorging in te stellen.

De Nederlandsche Vereeniging tot Bestrijding van het Tandbederf betuigt hieraan ook weer haar adhaesie. En al werd het beoogde doel nog niet bereikt, de belangstelling nam gaandeweg toe: zoo bestelde Arnhem 250 schoolplaten in 1917. En het Rapport van de Gezondheidscommissie van Amsterdam aan B. en W. uitgebracht, geeft de meening van deze Commissie als volgt weer:

„Voor onze gemeente zouden wij een regeling van de tandheelkundige behandeling van schoolkinderen aanbe-

velenswaardig achten, die zich aansloot bij hier bestaande toestanden. Evenals de kinderen van onze scholen door het geneeskundig schooltoezicht ter behandeling van ontdekte afwijkingen als regel worden verwezen naar hun gewonen dokter, die, zoo noodig, ook specialis-tische hulp inroept — evenzoo waren de leerlingen der Voorbereidende en Lagere scholen, wanneer tandbederf bij hen is geconstateerd, voor de behandeling te verwijzen naar hun particuliere tandartsen of naar hun fondsdokter om door diens bemiddeling tandheelkundige hulp van hun ziekenfondsen te verkrijgen, of naar een gemeentelijke tandheelkundige instelling, naar gelang de geneeskundige verzorging der kinderen geschiedt op particulieren voet, door ziekenfondsen of van gemeentewege.”

Deze Gezondheidscommissie komt ten slotte tot de volgende conclusies:

- „1ste Aan het Geneeskundig schooltoezicht worde opgedragen bij het onderzoek der schoolkinderen ook op tandbederf te letten en dan, evenals dit nu geschiedt bij het constateeren van andere afwijkingen, de kinderen te verwijzen, zooals dit hierboven is aangegeven.
- 2de Bij het geven van onderwijs in de Voorbereidende en Lagere scholen worde de aandacht gevestigd, zoo dikwijls dit mogelijk is, op het belang van de reiniging van mond en tanden.
- 3de Door de Gemeente worde opgericht een tandheelkundige instelling voor een meer uitgebreide behandeling — het verrichten van extracties, vullingen, regulatiën, wortelkanaal-behandelingen, enz. — van schoolkinderen (en ook van volwassenen), die van gemeentewege geneeskundige hulp genieten.”

Zeker was de voorgestelde wijze van voorziening in tandheelkundige hulp aan de kinderen der Gemeentescholen te Amsterdam niet in overeenstemming met de wenschen der Vereeniging en zou ze nooit kunnen leiden tot een volkomen resultaat, dat n.l. zoo goed als alle kinderen de Gemeenteschool met een gezonden mond zouden verlaten. Maar het feit, dat de tandheelkundige verzorging der schooljeugd de volle aandacht der Schoolcommissie van Amsterdam had, klonk als een hoopvol geluid voor de toekomst. Zoodra de belangstelling maar zou opkomen, dan

zou het onze taak zijn om de wijze van verzorging in goede banen te leiden.

Toch werd ondanks alle overtuigende argumenten door autoriteiten veelal een afwijzend standpunt ingenomen.

Als in 1920 een Staatscommissie wordt ingesteld voor de ziekteverzorging van arbeiders, richt de Vereeniging een request aan deze commissie om schooltandverzorging in te stellen.

De actieve *Dr. v. d. Hoeven* houdt dan tevens een voordracht op het congres voor opvoeding van de jeugd boven den schoolplichtigen leeftijd over dit thema.

Van Dordrecht begint de victorie! Niet het minst door de ijverige belangstelling van den Directeur van den Gemeentelijken Geneeskundigen Dienst, *Dr. P. Romijn* (die ook een tiental jaren deel uitmaakte van het Algemeen Bestuur van onze Vereeniging) werd in 1921 de eerste Schooltandverzorging ingevoerd. In de jaarvergadering van Maart 1933 vertelt de schooltandarts aldaar, *F. Hordijk*, ons van zijn ervaringen en stelt voor het eerst de vraag, die in de komende jaren elke schooltandarts zich zal stellen: „Wat moet er met de kinderen, die op school de schooltandverzorging hebben genoten, na den schoolplichtigen leeftijd geschieden?”

Een oogenblik heeft deze jonge dienst der Schooltandverzorging aan groote gevaren bloot gestaan. Bij de behandeling van de begrooting over het jaar 1924 besloot de Gemeenteraad om den tandheekkundigen dienst af te schaffen, doch een adres, door het Bestuur van de Nederlandsche Vereeniging tot Bestrijding van het Tandbederf aan den Raad gericht, had tot resultaat, dat op 19 November 1924 als antwoord ontvangen werd:

„Wij hebben de eer naar aanleiding van Uw tot den Gemeenteraad gericht adres mede te deelen, dat de Raad, bij de behandeling der Gemeentebegrooting voor 1925, heeft besloten tot wederinstelling van den tandheekkundigen dienst op de lagere scholen en daarvoor voor het jaar 1925 een crediet te verleen van f 3500.—.

Burgemeester en Wethouders van Dordrecht.”

In 1924 werd als succes geboekt, dat in *Amsterdam* en in *den Haag* een Schooltandverzorging werd ingevoerd, zij het dan ook aanvankelijk als proef. De Vereeniging zat dan ook niet stil. Waar maar een sprankje van vuur werd ontdekt, wordt dit aan-

geblazen door toezending van lectuur en het houden van voordrachten en tentoonstellingen.

In 1923 was te Rotterdam met medewerking van de Rotterdamse Tandartsen Vereeniging een groote propaganda-avond gehouden in het gebouw de Samaritaan. De bedoeling was, om ook daar ter stede de weg te banen voor de invoering van een tandheelkundige verzorging van het schoolkind. Aanwezig waren ruim 300 personen, w.o. de Wethouder van Onderwijs, *Mr. A. v. d. Hoeven* en vele schoolautoriteiten, zooals de Commissies van toezicht op middelbaar en lager onderwijs, evenals de Gemeentelijke Geneeskundige Dienst, vele andere commissies en vereenigingen; voorts kinderartsen, inspecteurs en hoofden van scholen e.a. Deze avond, waar *Leopold Frank* en *A. L. J. C. van Hasselt* het woord voerden, zal er zeker toe bijgedragen hebben om bij de bewindsmannen der Gemeente de belangstelling voor schooltandverzorging wakker te schudden.

Het hoogtepunt van de actie der Vereeniging wordt bereikt, als 30 November 1924 *Prof. A. Kantorowicz* uit Bonn voor de groote vergadering van de Vereeniging van Nederlandsche Tandartsen en in tegenwoordigheid van tal van autoriteiten zijn lezing houdt over dit onderwerp.

Duidelijker uiteenzetting van het principe der preventieve tandheelkunde is moeilijk te vinden. Zij is in extenso gepubliceerd in het Tijdschrift voor Tandheelkunde (15 Juni 1925, No. 7) en zij legt voor goed de basis, waarop de schooltandverzorging in Nederland dient te worden uitgeoefend. Ook *H. v. d. Molen* had reeds in een voordracht voor onze Vereeniging verslag uitgebracht, omtrent zijn ondervindingen te Bonn, waarvan zijn mededeeling, dat daar ter stede bijna alle kinderen met een gezond gebit de school verlieten, bij onze Vereeniging het plichtsbefef wakker schudde, om met hernieuwden ijver voor de invoering van een schooltandverzorging te strijden.

De eerste Nederlandsche ervaring volgens dit systeem krijgen we te hooren, als op de Jaarvergadering in Utrecht in 1928, de leider van de afdeling Schooltandverzorging van den Gemeentelijken Geneeskundigen en Gezondheidsdienst te 's-Gravenhage, *G. A. H. Eibrink Jansen* een voordracht over dit onderwerp houdt.

Door dezen grooten aandrang op Staat en Gemeente, zoowel door „Het Ivoren Kruis” als door de Commissie voor Schooltandverzorging van de Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunde, werd tot stand gebracht, dat er in de navolgende plaatsen in 1933 een volledige of gedeeltelijke school-

Fig. 1.
Schooltandverzorging te 's-Gravenhage
Inspectie der Kindermondjes.

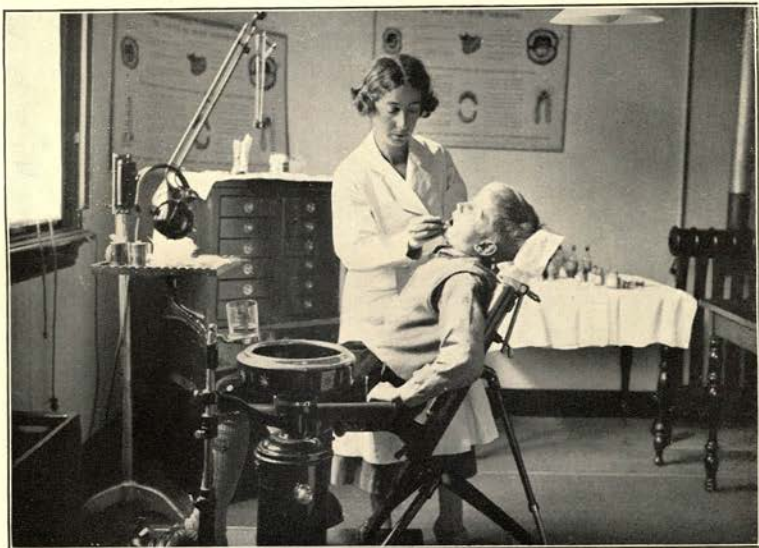

Fig. 2.
Schooltandverzorging te Arnhem.
Verplaatsbare installatie in vier koffers te verpakken

tandverzorging bestond: Amsterdam, Arnhem, Bloemendaal, Bussum, Dordrecht, 's-Gravenhage, Groningen, Haarlem, Heemstede, Nijmegen, Rotterdam, Zaandam en Zandvoort.

Vele groote lichamen, die de preventieve geneeskunde trachten te bevorderen, hebben ons hierbij steeds gesteund.

Voor de Algemeene Vergadering van de Zuid-Hollandsche Vereeniging „Het Groene Kruis” hield *W. L. van Andel* zijn lezing: „Schooltandverzorging een leervak voor de Lagere School” en legt nogmaals den nadruk op het preventief, paedagogisch karakter van dezen vorm van overheidszorg:

Als de *School* het ze niet leert, leeren ze het nooit

Maar ook:

Als de *School* het ze niet *leert*, leeren ze het nooit.

Ook het 67ste Congres voor Openbare Gezondheidsregeling in 1931 te Baarn gehouden, stond voor een belangrijk deel in het teeken der propaganda voor deze tak van preventieve geneeskunde.

Gaandeweg was in den lande de weg voor een meer algemeene invoering geëffend, ook alle politieke en godsdienstige richtingen hadden hun verzet gestaakt, de resultaten der fungeerende diensten hadden het pleit voor zichzelf gewonnen!

Helaas werd in 1933 door geheel Nederland de alarmklok geluid! De slechte economische toestand van Staat en Gemeenten, maakte noodzakelijk, dat met krachtige hand het mes werd gehanteerd om de uitgaven te besnoeien. Zoo werd er door harde noodzaak met één slag veel te niet gedaan, wat door jaren van ijverig en idealistisch streven was opgebouwd.

Ook de Schooltandverzorging zou er zwaar onder te lijden hebben!

„Het Ivoren Kruis” en de Commissie voor Schooltandverzorging der Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunde hebben op de bres gestaan om te weren, wat te weren viel. Helaas slaagden ze er niet in, om overal de schooltandverzorging te redden van den dood.

Toch oogstte de Vereeniging ook wel succes. In den Haag b.v. werd haar actie bekroond. Naast adressen aan den Raad werd door den Voorzitter van „Het Ivoren Kruis” een poging gedaan, om den toenmaligen Burgemeester door een persoonlijk bezoek te overtuigen van de groote belangen, die bij opheffing voor de bevolking op het spel stonden. Hoewel wegens tijdgebrek aan dit

verlangen niet kon worden tegemoet gekomen, heeft de Haag-sche Burgemeester, door het aanvragen van een schriftelijke uiteenzetting, blijk gegeven van groote belangstelling voor onze motieven. En volgens ontvangen inlichtingen, heeft dit schrijven veel bijgedragen tot het vormen van een andere opinie, aangaande dit bij autoriteiten nog al te weinig bekende instituut. De zuiver sociale bedoeling, de opzet van de tandartsen om (dikwijls met verloochening van eigen directe belangen) door preventie te komen tot verbetering van de buitengewoon slechte gebitstoe-standen is meerderen duidelijk geworden.

Als we dit maar behouden, dan is er voor de toekomst veel ge-wonnen! Want juist de vestiging der betere begrippen heeft kracht, inspanning en overreding gekost. Bij ons, evenzeer als voor zoo vele andere gebieden der preventieve geneeskunde.

Toch was het voor ons misschien nog iets moeilijker, daarom is er langeren tijd verlopen, tusschen de eerste stappen in deze richting en het verschijnen van den eersten dienst.

De prophylaxis werd niet begrepen, op de paedagogische zijde van het vraagstuk, in het belang van de toekomstige gebits-verzorging, werd geen acht geslagen. Men schuwde, wat men be-weerde, dat alléén tandheekkundige *behandeling* was. Deze be-hoorde op de school niet thuis. En men was er doof voor, dat ook de tandheekkundige professie het daarmede volkomen eens was, maar dat men het kleine kind niet mocht onthouden, om het te behoeden voor gevaren, waaraan het bloot stond, *niet door onoplettendheid* van de ouders, maar waarvan zelfs de meest op-lettende en zorgzame ouders *onkundig* zijn.

Nog in 1924 plaatste de Nieuwe Rotterdamsche Courant boven een artikel, dat de invoering der proefneming voor Amsterdam en den Haag vermeldde, als titel: „De nieuwste Gemeentelijke Dwaasheid.”

En in de School met den Bijbel schreef een zekere „Erasmus”:

„Schooltandverzorging tegen wil en dank. Of de ouders er niet zijn, om daarvoor te zorgen. Waar is het eind? Na de tandverzorging dan zeker de oog- en oor-verzorging, voetverzorging voor kinderen met aanleg voor platvoeten, beenverzorging voor kinderen met aan-leg voor kromme beenen en wie weet wat al meer.

Langzamerhand gaat de rooster er uitzien als volgt:

9—10 schoolbad, 10—11 tandverzorging, 11—11.30 kinderhoofdinspectie door de schoolzuster, 11.30—12.30 schoolvoeding, enz.

Fig. 3.
Schooltandverzorging te Zaandam.
Klassikaal borstelen.

Neen, dergelijke zaken liggen m.i. niet op het terrein van de school, daarvoor zijn de ouders zelf aansprakelijk. Of de school er dan niets mee te maken heeft? Natuurlijk wel, wij zullen bij onze natuurkundelessen niet nalaten bij herhaling te wijzen op de noodzakelijkheid rein te zijn op het lichaam, ook op de tanden. Misschien ook eens op een ouderavond op zoo iets wijzen, m.a.w. de menschen opvoeden zoodanig, dat ze zelf overtuigd zijn van het nut en noodzakelijkheid van b.v. iets als tandverzorging."

In het Katholieke Schoolblad diende zekere „Toon” van repliek op de volgende wijze.

„Zijne dele is tegen deze schooltandverzorging. En hij laat niet na zijn argumenten te versterken door het aanvoeren van konsekwenties. „Indien tandverzorging, dan misschien ook spoedig oog- en oorverzorging, voet- en beenverzorging.” Het wil mij in alle bescheidenheid voorkomen Amice, dat men genoemde verzorgingen niet op één lijn mag stellen. Wat toch is het geval? Mankeert een kind iets aan oog, oor, hand of voet of wordt het gekweld door eenig ander ongemak, dan zullen de ouders slechts hoogst zelden in gebreke blijven de arts te raadplegen. Met tandbederf is het een geheel ander iets. Men merkt in de lagere volks-klassen tandcaries pas meestal dan, als behandeling te laat komt. Beginnende „wolf” doet geen pijn, verder invretend bederf waarschuwt nu en dan, maar als het menens wordt met de kiespijn is de tijd voor eenvoudige doeltreffende behandeling in vele gevallen reeds verstreken. Er volgt algehele afbrokkeling of als uiterst redmiddel traktie. Heb je wel eens een vluchtig onderzoek ingesteld naar de welstand van de bijtertjes van je leerlingen? Kop af als niet meer dan drie kwart der gewone volksschoolkinderen uit de hogere leerjaren al niet een paar zwart-hollige kiezen of tanden heeft. Ik loer zowel eens in de monden maar een geheel gaaf gebit is een zeldzaamheid. En nu kan je waarschuwen „je moet eens naar de dokter gaan met je holle kies”, 't geeft niets of niet veel. Zelfs al geef je eens een les over de tanden dan blijkt het resultaat toch beneden verwachting. Op onderzoek door een tandarts moet behandeling volgen en als men dan

bang is voor „staats-socialisme” als de behandeling gratis gebeurt, laat men dan van de ouders een kleine vergoeding vragen maar laat men dan niet het bederf stilletjes en zeker voort laten woekeren.

Beter gesitueerden zorgen in de laatste tijden wel voor onderzoek en behandeling van kindergebitten maar de gewone burgermensen, ze laten maar al te vaak tanden en kiezen, die ze toch van O. L. Heer voor een zeer noodzakelijke levensverrichting hebben gekregen, ten prooi aan de verwoestende bacteriën.

Meergenoemde mijnheer Erasmus wil wel de ouders waarschuwen en in natuurkundelessen bij herhaling wijzen op de noodzakelijkheid van tandverzorging, maar ik vrees, dat vele ouders als hun de gemakkelijke gelegenheid tot afdoende behandeling niet wordt gegeven, het bij een eenvoudig schouderophalen zullen laten en hun eigen kiespijn zullen vergeten hebben. Kollega Erasmus rekent ook nog uit, dat tandverzorging de gemeente op een 85 duizend gulden zal te staan komen en hij vindt, dat de gemeente die beter voor onderwijsdoel-einden kan besteden.

Maar dit is zeker: als we doorgaan op de ingeslagen weg of beter als we helemaal of zo goed als niets doen, dan zullen er nog heel wat smarten, om van ziekten te zwijgen, worden geleden, die op gemakkelijke wijze hadden kunnen worden voorkomen.

Ten slotte geloof ik, dat het veelvuldig bijna algemeen vóórkomen van tandbederf ons wel wat voorzichtig moet maken en niet te spoedig moet doen mompelen van socialisme. Vreest men dit werkelijk, welnu dan ver-strekke men tegen kleine vergoeding een kaart, die recht geeft op behandeling.”

Het zal in de komende jaren de taak blijven van „Het Ivoren Kruis”, om door aanhoudende propaganda de meeningen te wijzigen. Wij moeten een „Erasmus” ervan doordringen, dat op zijn rooster hoogstens twee dagen in het jaar de tandverzorging behoeft te prijken en wij moeten meerdere „Toonen” verzoeken, om in hun kring de juiste opvattingen te verspreiden.

En het Haagsche voorbeeld, waar kleine particuliere bijdragen de financiële lasten der Gemeentelijke zorg helpen verlichten, leveren ons het bewijs:

- 1ste dat de ouders voor de tandheelkundige verzorging van het schoolkind volle waardeering aan den dag leggen.
- 2de dat deze ouders zich een geringe financiële opoffering daarvoor gaarne willen getroosten.
- 3de dat de ouders het instituut niet willen missen en er dus na een opheffing een groote kans bestaat, dat er in de plaats van den goeden beproefden dienst, gezocht zal worden naar een nieuwe organisatie om aan hun verlangen te voldoen.

Dat deze omwerking groote onkosten mede zal brengen en dat het werk zal ophouden het zuiver sociale karakter te dragen (al was het alléén maar, omdat de kinderen niet meer systematisch in schoolverband te bereiken zijn) behoeft geen betoog.

Voor enkele steden heeft de invoering der schooltandverzorging reeds verdere consequenties mede gebracht. Want als het kind de lagere school heeft verlaten met een gesaneerd gebit en de ouders doordrongen zijn van het nut en de noodzakelijkheid van een tandheelkundige verzorging, dan zal er ook de weg moeten open staan om deze te vinden. Voor den leeftijd tusschen 12 jaar en den tijd, dat de maatschappelijke plaats van den volksjongen hem zal sturen naar de ziekenfondsen en de poliklinieken, zal het aan de volksklasse ook gemakkelijk gemaakt moeten worden om verder het gebit periodiek te laten controleren. Hiervoor heeft den Haag, waar reeds een rubriek kinderen de schooltandverzorging gedurende den geheelen schooltijd doormaakte, zich beijverd, om een goedkope wijze van „Nazorg” te organiseeren.

VEREENIGING VOOR SOCIALE TANDHEELKUNDE.

EERSTE JAARVERSLAG 1933/'34.

De oprichtingsvergadering der vereeniging had plaats te Utrecht op 18 November 1933. Deze vergadering was in hoofdzaak gewijd aan de vaststelling der statuten. Nadat deze, na een langdurige discussie over de wenschelijkheid der oprichting van een vereeniging op dit oogenblik, waren vastgesteld, werd de commissie, die de oprichting heeft voorbereid, voorloopig als bestuur aangewezen. Het waren de heeren:

Prof. Dr. G. C. Heringa, voorzitter, Dr. J. H. v. Zanten, secretaris, Dr. J. P. Bijl, Dr. J. B. F. van Gils, Dr. H. G. Hamaker, S. F. Noordhoff, Dr B. P. B. Plantenga, J. Visser, F. Werner en C. H. Witthaus.

Het eerste, waarmede het voorloopig bestuur zich bezig hield was het zoeken van een penningmeester. Het was zoo gelukkig den heer D. Bangert te Amsterdam, bereid te vinden, deze functie op zich te nemen. Daarop werd het Dagel. Bestuur samengesteld. Dit bestaat thans uit de heeren: Prof. Heringa, voorzitter, Dr. van Zanten, secretaris, D. Bangert, penningmeester, Dr. Hamaker en Witthaus.

Voorts vond het bestuur het wenschelijk te kunnen beschikken over de voorlichting van een commissie van tandartsen, in het bijzonder over kwesties, die de belangen der tandartsen raken, een commissie, die voeling kan houden met de Mij. tot bevordering der tandheelkunde. Zij vond den heer Witthaus, Mevrouw Muntendam en den heer de Beer bereid deel uit te maken van deze commissie.

Vervolgens werd krachtig de ledenwerving ter hand genomen. Een propagandacirculaire werd samengesteld, die aan tal van vereenigingen en personen werd gezonden. Het resultaat hiervan was, dat thans de vereeniging bestaat uit 21 vereenigingen leden, en wel: de Metaalbewerkersbond, Amsterd. Tandheelk. Vereeniging, Instit. voor preventieve geneeskunde, Bond v. Nederl. onderwijzers, Coöp. kliniek der

A. T. V., Het Groene Kruis, Het Ivoren Kruis, Kinderziekenhuis te Groningen, Pretanzor Soest, Ned. Maatschappij tot bevordering der tandheelkunde, afd. Rotterdam van idem, Ned. Vakcentrale, N. V. V., Ned. Foto en Chemigrafenbond, Het Wit-Gele Kruis, Rotterd. Tandartsenvereniging, R. K. Werkliedenverbond, Ver. Zuigelingenkliniek, den Haag, Tavona, Amsterdam, Witte Kruis en 61 pers. leden.

Het bestuur is zich ervan bewust, dat dit aantal nog lang niet voldoende is om de vereeniging in staat te stellen aan haar doel te beantwoorden; toch is het over het resultaat van de aanmelding tot het lidmaatschap, voordat nog iets van haar eigenlijke werk naar buiten is gebleken, niet ontevreden. Het heeft een poging gedaan bij het Prophylaxefonds, om daaruit een vaste bijdrage te verkrijgen, doch dit deelde mede, zijn werkingssfeer thans niet te kunnen uitbreiden.

De organisatie der vereeniging en het vaststellen van een werkplan is het voornaamste werk in het afgelopen jaar geweest.

Haar doel wordt in art. 2 der statuten, die inmiddels op 17 Juli 1934 de Koninklijke goedkeuring hebben gekregen, aldus aangeduid:

1. een band in het leven te roepen, tusschen allen, die mond- en tandziekten bestrijden;
2. bespreking der vraagstukken, die zich bij die bestrijding voordoen.
3. bevordering van de gelegenheid tot voorlichting betreffende toestand van het gebit en van het tot stand komen van inrichtingen voor preventieve tandheelkunde.
4. bevordering van de opleiding van tandartsen op sociaal-geneeskundig gebied en van opleiding van hulpkrachten.

Terwijl het eerste en het tweede punt wordt bereikt door onze algemeene vergaderingen, meende het bestuur na ampele bespreking, dat in de eerste plaats het derde punt aandacht vroeg, en dat moest worden getracht plaatselijke afdelingen te vormen, die de practische tandheelkunde in hun gemeenten zouden bevorderen. Het meende, dat dit vooral moest worden gezocht in het verbinden van een tandarts aan bestaande kleuterconsultatiebureaux, opdat de ouders, die deze bureaux bezoeken, tegelijk advies kunnen krijgen over den toestand van het gebit. Bevorderd moet dan worden, dat daarbij gehandeld zou worden volgens aanwijzigingen van onze vereeniging. Het is n.l. zeer gewenscht, dat de toestand van het gebit op uniforme wijze wordt aange-

teekend; ter bevordering hiervan is met hulp van den tandarts Göttlich een kaart ontworpen, die voor rekening der vereeniging, in een groot aantal exemplaren is gedrukt, zoodat zij ter beschikking van een tandarts van een consultatiebureau kan worden gesteld, waarbij dan de bedoeling is, dat op geregelde tijden een statistiek van den toestand der kleutergebitten zal worden gemaakt, opdat inzicht kan worden verkregen in hetgeen noodig is om de gebitten in orde te houden en de kosten hiervan.

Het bestuur besloot voorts, zich door persoonlijk bezoek in verbinding te stellen met op verschillende plaatsen bestaande organisaties, teneinde tot oprichting van plaatselijke afdelingen te komen of althans practische uitoefening der preventieve tandheelkunde in den geest der vereeniging te verkrijgen. Het vond mevrouw Ph. Franken bereid als administratrice der vereeniging in de bedoelde gemeenten bezoeken af te leggen. Zij doet dit werk geheel belangeloos voor ons en een woord van dank voor het vele door haar verrichte werk, is zeker hier op zijn plaats. Omtrent den stand van het werk kan het volgende worden medegedeeld:

Onderzoek van het kleutergebit geschiedt thans op twee plaatsen, n.l. door de vereeniging „Pretanzor" te Soest, met preventieve behandeling en door mej. de Ruiters bij het kleuterconsultatiebureau van Dr. Plantenga te 's Gravenhage, terwijl binnenkort te Amsterdam, nadat een poging om aldaar een afdeling op te richten nog prematuur was gebleken, onder de auspiciën van de afd. VOORZORG van de Stichting TA.VO.NA., door den heer van Andel een aanvang zal worden gemaakt met onderzoek en behandeling op eenige voorbereidende scholen. Hun allen zijn kaarten van onze vereeniging ter beschikking gesteld, om den toestand van het gebit van elk kind op te teekenen.

Wij hopen, dat deze organisaties eerlang tot afdelingen van onze vereeniging zullen uitgroeien en wij hebben juist met het oog hierop in het huishoudelijk reglement, dat heden zal worden behandeld, enkele bepalingen opgenomen.

Tot de stichting van een afdeling, zal het, naar wij hopen in het Gooi komen, waar op 13 October j.l. een bijeenkomst met eenige autoriteiten en belangstellenden uit Hilversum, Bussum, Laren, Blaricum heeft plaats gehad, en waar getracht wordt tot een organisatie te komen. Op gelijke wijze zullen wij trachten Pretanzor te Soest uit te bouwen tot een afdeling Baarn, Soest en Amersfoort, waartoe ook

met het kleuterconsultatiebureau en Dr. Frijlink te Amersfoort in overleg is getreden.

De organisatie van een preventieve tandheekunde aan de Kinderkliniek van Prof. Scheltema te Groningen door den tandarts de Boer, is vrijwel gereed; hierover is druk gecorrespondeerd met het Bestuur; het blijkt hier evenwel vooralsnog aan geld te ontbreken. Wij hopen, dat dit te Groningen zal zijn te vinden, en dat het tot de vorming van een afdeeling zal kunnen leiden.

Men ziet dus, dat in het afgelopen jaar de preventieve tandheekunde reeds op gang is gebracht, zij het dan nog op kleine schaal. Het zal de taak van onze vereeniging zijn, dit zwakke lootje te steunen en geleidelijk te komen tot uitbreiding van het practische werk, waar het bestaat en in tal van andere gemeenten — om te beginnen overal waar kleuterbureaux bestaan — in te richten, waarna dan de voortzetting op de lagere school zal moeten volgen. Met het oog op deze actie, heeft het bestuur een bespreking van de kwesties, die zich ten aanzien van het kleutergebit voordoen het meest urgent geacht, en ze op de agenda van de huidige vergadering gebracht.

Voor deze actie zullen vele bezoeken ter plaatse noodig zijn; hiervoor is dringend versterking van de kas noodig, die ons ook in staat zal moeten stellen de administratrice vergoeding voor haar werk te geven.

Ten slotte zij nog gemeld, dat het bestuur zich ook heeft bezig gehouden met materiaal voor propaganda bij de ouders. Als zoodanig kan dienen in de eerste plaats een propagandaplaat, die in lokalen en wachtkamers kan worden opgehangen. Pogingen om een dergelijke plaats te krijgen zijn gedaan. En voorts een brochure tot voorlichting van de ouders; deze is door den heer Witthaus samengesteld, en kan door de vereeniging in elke gewenschte hoeveelheid beschikbaar worden gesteld. Tenslotte is overleg gaande met „Het Ivoren Kruis” over een ontwerp, tot hygiënische voorlichting van ouders.

Uit het bovenstaande moge blijken, dat het eerste bestaansjaar van de vereeniging niet onvruchtbaar is geweest (er zijn b.v. 316 brieven gewisseld). Het bestuur hoopt, dat u allen in hetgeen hier is medegedeeld, voldoende grond zult vinden om, ieder in eigen omgeving propaganda voor de vereeniging te maken, opdat zij zich zoozeer kan uitbreiden als de bevordering van haar doel dat noodig maakt.

De Secretaris.